

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Генчо Василев Вълчев

относно дисертационен труд на тема
**„ПОЛОЖИТЕЛНАТА СТИГМА И ФОРМИРАНЕТО НА ЛИЧНОСТТА НА
ЛИЦА С УВРЕЖДЕНИЯ В ЮНОШЕСКА И МЛАДЕЖКА ВЪЗРАСТ”**

за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” в област на
висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2
Педагогика (*Специална педагогика*)

Докторант: Велина Желева Чочева
Научен ръководител: проф. Веска Шошева, дп

Административни маркери

Със заповед № 68/17.01.2019г. на Ректора на Тракийски университет – Стара Загора по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Положителната стигма и формирането на личността на лица с увреждания в юношеска и младежка възраст“ на Велина Желева Чочева, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика /Специална педагогика/ с обучение на английски език, с научен ръководител проф. Веска Шошева, дп, за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, съм определен за член на научно жури.

Представеният за оценяване и изработване на становище комплект материали е във формат и със съдържание, съответстващи на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на ТрУ. Освен дисертационния труд са приложени 8 публикации по темата на дисертационното изследване и Автореферат.

Актуалност и дисертабилност на проблематиката

Темата на дисертацията е значима и актуална както в научно-теоретичен, така и в практико-приложен аспект. Особеният акцент на това изследване - взаимовръзката между отношението на обществото към хората с увреждания (неговия позитивен аспект), като базисен формиращ фактор на социалното обкръжение, от една страна и формирането на личността на лицето с увреждане в юношеска и младежка възраст, от друга страна, провокира очаквания, свързани с възможностите за превенция на сегрегацията и подкрепа на социалната интеграция приобщаване на личността. В този контекст актуалността на темата и нейната дисертабилност не предизвикват съмнение. Още повече, че в предложения дисертационен труд са обхванати базисни маркери на тази сложна проблематика и в резултат са изведени значими обобщения и изводи за повишаване на ефективността на социализиращите и развиващи интервенции.

Параметри на дисертационната разработка

Дисертационния труд е оформен при спазване на нормативните изисквания в Закона за развитие на академичния състав в Република България. Трудът е с класическа структура и се състои от увод, три глави, библиография и приложения (31). Към комплекта е приложен и списък на приносите, който включва три добре формулирани

маркера (обективни констатации, без излишна самоувереност или скромност). Използвани са 129 източника на научна информация на кирилица и латиница.

В съответствие с модерните научноизследователски и публикационни практики към основния текст са добавени „Списък на съкращенията“ и „Съдържание на графични елементи“, които значително облекчават декодирането, анализа и възприемането на научната информация. В този аспект не мога да не отбележа и друго достойнство на представения труд – оптималната визуализация и систематизация на научната информация (математико статистическия компонент), представена в графики (40), фигури (2), таблици (15), диаграми (14).

В структурно отношение дисертационния труд е логично построен и добре балансиран.

Познаване на проблематиката

Структурата и съдържанието на Първа глава на дисертационния труд (*Актуалност и обосновка на проблема*) са демонстрация на добра информираност и познаване на базисната и актуалната научната проблематика, върху които е изградена концепцията на изследването:

- 1) Отношението на обществото към хората с увреждания и стигмата;
- 2) Концепции за стигмата;
- 3) Положителната стигма концепции;
- 4) Юношеската и младежка възраст като важен период за социалното функциониране на човека.

Параграфи 1.3 и 1.4.2. на тази глава са особено важни за развитието на изследователската програма – обект на представяне и теоретичен анализ са положителните стигма концепции и спецификата в социалното функциониране на юношите и младежите с увреждания.

Подходът към селектиране, систематизиране и анализ на научната информация демонстрира познаване на конкретната научна проблематика, както и формирани умения за работа с източници на научна информация.

Методика и организация на изследването

Изследователската програма е представена във Втора глава на дисертационната разработка. Трудът има ясно и точно формулирана цел. В съответствие с поставената цел докторантът формулира (нестандартен подход) в научно приложен план 5 въпроса, от които произхождат изследователските задачи, които ясно очертават конфигурацията на изследването и субординацията на структурните му елементи. Целта и задачите на изследването са логично аргументирани и напълно кореспондират с декларираните изследователски предположения (хипотези). Двете хипотези са коректно формулирани и детерминират двата акцента на изследователската програма, съобразно поставената цел.

Контингентът на изследването е коректно селектиран, съобразно целта и задачите на изследването и включва 330 участници от различни институции, населени места, както от страната, така и от чужбина. Участниците са от България, Русия, Казахстан и Холандия.

Изследователската програма е прецизно разработена и в конструктивен план включва два компонента:

- 1) *Въпросник за социална приспособимост.*

Въпросникът (разработен от автора на дисертационния труд) е предназначен за лица с увреждания. Целта е да се проучи мнението на лицата с увреждания, относно тяхното субективно чувство за приемането им от околните, оценката им относно възможността, която обществото им предлага, за да се чувстват пълноценни. Както субективната им оценка, относно силните им страни.

2) *Въпросник „Мотивация за общуване без предразсъдъци с хора с увреждания.*

За провеждане на настоящото изследване е избран модифициран инструментариум, разработен и апробиран от Весела Казашка. Инструментариумът на изследването е разработен върху концепция, понятиен апарат и индикатори.

Изследователският инструментариум е разработен прецизно и в съответствие с поставените цели и задачи.

Резултати от изследването

Анализът на резултатите от изследването е представен в Трета глава. Тук са представени данните, като е следвана хронологията на изследователската програма. Диференциацията на акцентните направления на анализа е съобразно заложените хипотези. Резултатите от анализа на данните са представени в табличен вид, онагледени са чрез диаграми, което е допълнителен плюс към достоинства на разработката.

Емпиричните данни са подложени на статистическа обработка и компаративен анализ.

Интерпретацията на данните и направените обобщения са по посока на хипотезите. При диференцирания анализ на данните са изведени обобщения с практическа стойност.

Приноси на дисертационния труд

Приносите на дисертационния труд са с комплексен характер:

1) към научната теория по проблема за взаимовръзката между личностовото развитие на лицата с увреждания и факторите на социалното обкръжение;

2) приноси с практико-приложен характер – създава предпоставки, свързани с възможностите за превенция на социалната сегрегация.

Искам да отбележа, че при формулиране на приносите на дисертационния труд докторантът Велина Чочева е била напълно обективна и не е преувеличила достоинства на дисертационния труд (които всъщност никак не са малко).

Заклучение

Оценката ми на представения дисертационен труд се базира на следните маркери:

1. Съответствие с регламентите на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ТрУ – *Представения труд напълно съответства на нормативните изисквания.*

2. Приноси. - *Научните резултати, постигнати в дисертационния труд са значими за педагогическата теория и практика.*

3. Дизайн. – *Структурирането на съдържанието и оформлението са извършени компетентно, в съответствие с изискванията.*

Докторантът Велина Желева Чочева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Специална педагогика и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Предлагам на Катедрения съвет да одобри разкриването на процедура за публична защита на дисертационния труд.

19.03.2019г.

гр. Бургас

Автор на становището:

Доц.д-р Генчо Вълчев,дп